

Heilbrigðisráðherra
Willum Þór Þórsson
www.samradsgatt.is

Kópavogi, 17. ágúst 2022.

Efni: Hækkun hámarksaldurs heilbrigðisstarfsmanna í starfi hjá ríkinu.

Hinn 12. júlí sl. birtust í www.samradsgatt.is gögn um þau áform heilbrigðisráðherra að breyta lögum nr. 34/2012 um heilbrigðisstarfsmenn á þann veg að opnað verði fyrir heimild heilbrigðisstofnana á vegum ríkisins til að ráða til starfa heilbrigðisstarfsfólk á aldrinum 70-75 ára. „Með því yrði aldurshámark heilbrigðisstarfsmanna ríkisins fært til samræmis við gildandi aldurshámark heilbrigðisstarfsmanna á eigin starfsstofu“ eins og segir í skjalinu *Áform um lagasetningu*, sem fylgdi málinu í samráðsgáttinni. Þar kemur einnig fram að engin áform eru uppi um það að breyta meginreglu laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996 um 70 ára hámarksaldur starfsmanna ríkisins. „Mögulegt væri að breyta lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, en sú leið er flóknari“ segir í fyrrgreindu skjali.

Hér á eftir fara athugasemdir og ábendingar Læknafélags Íslands (LÍ) vegna þessara áforma um að hækka hámarksaldur heilbrigðisstarfsmanna í starfi hjá ríkinu:

Vegna skjalsins *Áform um lagasetningu*.

1. Almennt séð fagnar LÍ því að verið sé að skoða hækkun hámarksaldurs heilbrigðisstarfsmanna í starfi hjá ríkinu. Slík breyting skiptir lækna máli því líklega eru læknar fjölmennastir í þeim hópi heilbrigðisstarfsmanna hjá ríkinu sem starfað hafa áfram eftir sjötugt.
2. Æskilegast hefði þó verið að mati LÍ að gera þessa breytingu almennt, þ.e. með því að setja undanþágu í lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996 enda telur LÍ að heppilegast sé að opna almennt fyrir meiri sveigjanleika á opinberum vinnumarkaði varðandi starfslok. Tillögurnar horfa einungis til heilbrigðiskerfisins. Sú staðreynd er að mati LÍ líkleg til að valda mikilli gagnrýni hjá öðrum stéttum opinberra starfsmanna, sem mögulega vilja eiga kost á því að geta unnið eftir 70 ára aldur. LÍ telur það ekki haldbær rök að segja það flóknari leið að breyta lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.
3. LÍ þykir miður að undirbúningur þessa máls skuli ekki vera vandaðri af hálfu heilbrigðisráðuneytisins, en raun ber vitni.
 - a. Það vantar greiningu á því hversu margir heilbrigðisstarfsmenn eru nú þegar í starfi hjá hinu opinbera eftir sjötugt. Slíkar upplýsingar hefðu verið gagnlegar á þessu stigi málsins, m.a. til að meta hvaða árangurs er að vænta af fyrirhugaðri lagabreytingu. Er almennur áhugi meðal heilbrigðisstarfsmanna á því að geta unnið eftir 70 ára? Ekkert liggur almennt fyrir um það þó LÍ geti fullyrt að meðal lækna er áhugi á slíku, fyrst og fremst af því að LÍ veit að allmargir læknar hafa ráðið sig áfram til starfa eftir að því aldursmarki er náð.
 - b. Í skjalinu segir: „Af brýnni nauðsyn hafa heilbrigðisstofnanir gripið til þess ráðs að gera verktakasamninga við heilbrigðisstarfsfólk sem náð hefur 70 ára aldri, en það er

bæði óhagstætt fyrir ríkið og starfsmanninn“. Lí telur þessa staðhæfingu beinlínis ranga, a.m.k. hvað lækna varðar. Eftir því sem Lí veit best gerir Landspítalinn sjaldan ef nokkurn tímann verktakasamninga við lækna yfir sjötugu. Bæði Landspítalinn og heilsugæslustöðvar hafa hins vegar boðið læknum sem stofnanirnar vilja að vinni áfram eftir sjötugt svokallaða tímavinnusamninga. Þeir samningar eru a.m.k. læknum mjög óhagstæðir enda fjölmörg mikilvæg réttindi sem tryggð eru í kjarasamningum aftengd í tímavinnusamningum. Má þar nefna veikindarétt, rétt til námsleyfis og rétt til staðarvaktafríá svo eitthvað sé nefnt. Í gangi er dómsmál milli læknis og ríkisins sem hélt áfram fullu starfi hjá Landspítala eftir sjötugt. Ekkert breyttist annað en það að lækurinn varð 70 ára. Vinnan sem hann sinnir eftir sjötugt er nákvæmlega sú sama og vinnan sem hann sinnti fyrir sjötugt. Lækurinn lækkaði um umtalsverðar fjárhæðir í launum við það eitt að fara úr fastráðningu yfir í tímavinnusamning. Lí telur að tímavinnusamningar við starfsmenn eldri en 70 ára séu brot á lögum um jafna meðferð á vinnumarkaði nr. 86/2018. **Verði þessi breyting gerð, sem boðuð áform snúa að, telur Lí nauðsynlegt að tryggja að kjör heilbrigðisstarfsmanna sem samþykkja að halda áfram að vinna eftir sjötugt verði hin sömu og áður en því aldursmarki var náð.** Það má ekki verða niðurstaða breytinga af þessu tagi að það verði hagstæðara gagnvart launakostnaði stofnana að ráða starfsmenn eldri en sjötuga en starfsmenn yngri en sjötuga.

- c. Í margnefndu skjali segir: „*Enn þá yrði skylt að segja heilbrigðisstarfsmönnum ríkisins upp við 70 ára aldur en heimilt yrði að ráða þá aftur með nýjum ráðningarsamningi, allt til 75 ára aldurs, en þá yrði skylt að segja þeim upp endanlega.*“ Hér vantar alla umfjöllun um launafyrirkomulag, sbr. fyrri umfjöllun um mun á launum samkvæmt ráðningarsamningi og tímavinnusamningi. Það er annmarki á þessari kynningu að hvergi skuli útskýrt hver eiga að vera ráðningarkjör þeirra sem náð hafa 70 ára aldri. Ef tímavinnusamningsfyrirkomulagið á að vera áfram það sem þessum hópi verður boðið upp á þá **getur Lí aldrei stutt þessar tillögur.** Varðandi aldursmörkin og bindingu þeirra við 75 ár þá vísast til umfjöllunar í 4. tölul.
4. Ónákvæmni gætir í fyrrgreindu skjali þegar sagt er að „*Aldurshámark fært til samræmis gildandi aldurshámarki heilbrigðisstarfsmanna á eigin starfsstofu*“. Í 1. mgr. 26. gr. laga um heilbrigðisstarfsmenn segir: „*Heilbrigðisstarfsmanni samkvæmt lögum þessum er óheimilt að veita heilbrigðisþjónustu á eigin starfsstofu eftir að hann nær 75 ára aldri. Landlækni er þó heimilt, að fenginni umsókn viðkomandi, að veita undanþágu frá þessu ákvæði, enda séu skilyrði reglugerðar skv. 2. mgr. uppfyllt. Í fyrsta sinn er heimilt að veita undanþágu til allt að þriggja ára, en eftir það til eins árs í senn.*“ Í raun er þannig ekkert aldurshámark í lögum um heilbrigðisstarfsmenn gagnvart því að vinna á eigin starfsstofu því heimilt er að veita undanþágu fyrst í allt að þrjú ár og síðan til eins árs í senn. Nokkur dæmi eru um lækna sem fengið hafa áfram leyfi til að reka eigin starfsstofu eftir að þeir hafa náð 78 ára aldri.
5. Í áður nefndu skjali segir: „*Vandinn í sérhæfðri sjúkrahúspjónustu tengist mest mönnun hjúkrunarfræðinga og sjúkraliða ...*“ Lí er ekki sammála þessari fullyrðingu og telur að mönnunarvandi í heilbrigðisþjónustu sé ekki síður tengdur læknum eins og mönnunarstaða

lækna í heilsugæslu og á sjúkrahúsum innan og utan höfuðborgarsvæðisins sýnir best. Með því er ekki verið að gera lítið úr mönnunarvanda annarra heilbrigðisstarfsmanna en án lækna er engin lækning stunduð. Flestir sem leita til heilbrigðiskerfisins gera það til að leita sér lækninga.

Vegna skjalsins *Mat á áhrifum lagasetningar*.

Ýmsa þætti í þessu skjali mætti fjalla ítarlega um, eins og fullyrðingar um að þar sem þetta nái fyrst og fremst til kvennastétta þá fái þær tækifæri til að auka lífeyrisrétt sinn með lengri starfsævi. Í því hlýtur að felast fullyrðing um að lífeyristöku verður frestað. Samt er fullyrt í báðum skjölunum að lagabreytingin muni hvorki valda tekju- né útgjaldabreytingum fyrir ríkissjóð. Framsett gögn skýra ekki hver áhrif þess að vinna áfram eftir 70 ára aldur verða á á ávinnslu lífeyrisréttinda þeirra sem það velja. Minnt er á að skv. lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða er eingöngu gert ráð fyrir að iðgjöld séu greidd til lífeyrissjóða frá 16 – 70 ára aldurs. Þetta þarf að liggja fyrir í því frumvarpi sem fyrirhugað er að leggja fram.

LÍ sér í sínum gögnum að tæplega 100 félagsmenn yfir 70 ára eru enn í starfi. Af þeim virðast kringum 25 vera í launavinnu hjá heilbrigðisstofnunum. Þeir sem eftir eru eru líklega þá að vinna á eigin starfsstofu. Aftur er gerð athugasemd við að ekki hafi verið aflað tölulegra upplýsinga um fjölda heilbrigðisstarfsmanna yfir sjötíu ára sem eru í vinnu hjá ríkinu, starfshlutfalls þeirra og launafyrirkomulag. Það ætti að vera auðvelt að kalla eftir þessum upplýsingum hjá Fjársýslu ríkisins og óskað er eftir því að það verði gert í tengslum við framlagningu hins boðaða frumvarps.

LÍ telur nauðsynlegt í þessari umræðu að lýsa enn einu sinni yfir áhyggjum sínum af stöðu mönnunar lækna hér á landi, bæði í heilsugæslu og á sjúkrahúsum. Sá mönnunarvandi verður ekki leystur með því að leyfa heilbrigðisstarfsmönnum, þ.á m. læknum að vinna eftir sjötugt. Þann vanda þarf að leysa með samstilltu átaki og úttekt á því hversu marga lækna þurfi næstu árin að mennta til að mæta þörf. LÍ bindur vonir við störf Landsráðs um mönnun og menntun í heilbrigðisþjónustu í því sambandi.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Læknafélags Íslands.

Steinunn Þórðardóttir, formaður.